

ЈИРЖИ ДИНСТБИР,
НОВИНАР И ДИПЛОМАТА

ОПТИМИЗАМ ЈЕ СТРАТЕГИЈА УСПЕХА

Глобализација није идеја, већ стварност. Да би се она контролисала и користила за људски развој, поштовање неких основних вредности, мора се истоветно односити на све народе и појединце. Свуда постоје и добри и лоши људи. Различити могу бити услови, историја и друштвене класе. Могу додуше постојати добре или лоше владе, али не и добри или лоши народи.

Један је од еминентних чешких интелектуалаца који су 1977. године формирали независну асоцијацију за људска права познату као „Повеља 77“. Од 1989. до 1992. године био је министар спољних послова и заменик премијера Чехословачке. Од 1998. до 2001. године био је специјални извештач комитета за људска права УН на простору бивше Југославије. Остао је упамћен по својој објективности и непристрасности. Оснивач је, идејни творац и председавајући чешког Савета за међународну сарадњу, невладине организације која промовише међународну размену мишљења. Добитник је великог броја домаћих и страних награда, међу којима су и Легија части, Малтешки крст, Херој слободе штампе... Господин Јиржи Динстбир говори нам о томе како види будућност Косова и Србије, о Србима као народу, али и о српској политици, глобализацији, дијалогу међу народима, верујући да је и данас борба за слободу и демократију дубоко смислена, јер је људско достојанство непрекидни процес.

Судбином одређени или појединачним енергијама обликовани, наши животи одвијају се на сасвим различите начине. Шта је то што је одредило Ваш живот, што га је учинило баш оваквим какав је? То могу бити идеје, догађаји, људи, процеси....

– Ми се заправо већ формирамо у детињству. Моји родитељи су били доктори, а такође и веома друштвено активни. Отац је имао двеста хиљада књига у кући и био је председавајући одбора градске библиотеке. Моја

мајка је организовала здравствену заштиту за социјално угрожену децу. Њен отац је био пијаниста Емил Хајек, који је сарадио Музичку академију у Београду. Међу својим пријатељима су имали докторе, врхунске музичаре, писце, сликаре и раднике. Тако сам и ја одрастао у једном културном и толерантном окружењу. Тај утицај је од мене направио човека који не цени људе по њиховом полу, националности, религији, професији или политичким опредељењима, већ на основу њиховог људског и стручног квалитета.

**Током 1977. године заједно са групом чешких интелектуалаца формирали сте независну асоцијацију за људска права познату као „Повеља 77“. Чини се да су људска права у годинама које су уследиле још више кршена. Какав је то пут којим иде цивилизација, потирући саму себе?*

– Ако желите да пропагирате људска права, не смете се руководити дуплим стандардима. Ако због политичких интереса у некој ситуацији осудите кршење људских права, а исто то не урадите и у неком другом случају њиховог кршења, онда таквим понашањем и одлукама побијате саму идеју људских права – њену суштину.

Где је по Вашем мишљењу идеја глобализације на том путу?

– Глобализација није идеја, већ стварност. Да би се она контролисала и користила за људски развој, поштовање неких основних вредности, мора се истоветно односити на све народе и појединце. Свуда постоје и добри и лоши људи. Различити могу бити услови, историја и друштвене класе. Могу додуше постојати добре или лоше владе, али не добри или лоши народи.

Идејни сте творац, оснивач и председавајући чешког Савета за међународну сарадњу, невладине организације која радом својих клубова истински шири пријатељство међу народима Европе и света. Који је то заједнички именитељ у комуникацији који такву сарадњу чини могућом, с обзиром на то што се никада неће сасвим израчунати шта је природно стање човечанства – мир или рат?

– Дијалог међу људима, народима, континентима у глобалном друштву мора стално да буде у току. Агресивни конфликти и рат ништа не решавају, већ само продубљују тензију, чак и мржњу, и спречавају људе у налажењу решења.

Током 1998. године Ви сте били специјални извештач Комитета за људска права УН за Југославију, БиХ и Хрватску. Писали сте о односима Србије и Црне Горе, указивали на сву погрешност бомбардовања Србије 1999. године. Истински и вишесложно бавећи се Србима, шта сте о нама спознали?

– Нисте ни бољи нити лошији од нас, нити од било ког другог народа. Моји пријатељи у вашој земљи су исти као и ја; мисле у истим категоријама, имају сличне снове о будућности вашег народа, покушавајући да разумеју друге. Свако друштво има отимаче, људе жедне новца и моћи који све претпостављају себи. Само су историја и унутрашњи проблеми ваше земље мало компликованији, и као последицу имају то да је став Срба према проблемима понекад нешто милитантнији него што је то код нас Чеха. То је делимично и последица понашања светске заједнице. Драго ми је да је то почело да се мења, иако хипокритично антисрпско расположење још постоји у неким западним круговима. У нашој земљи то није случај, јер већина Чеха то никада није прихватила.

Како гледате на рад садашњег специјалног извештача УН за Косово и Метохију, Мартија Ахтисарија?

– Господин Ахтисари је покушао да нађе неки компромис и на крају одустао. Највероватније је увидео да је немогуће задовољити легитимну позицију Срба, а у исто време и позицију косовских Албанаца који захтевају независност која се коси са принципима међународног права, и чији су радикали из УЧК дошли на власт на основу терористичких напада. После бомбардовања Југославије и после осам година потпуне неуспешности међународних

организација да спрече етничко чишћење, он је сматрао немогућим да гарантује безбедност и нормалан живот за косовско друштво. Тако је то сада у рукама Савета безбедности.

Каком Вам се чини будућност Србије и Косова?

– Судићи по садашњој ситуацији, тешко да постоји једноставно решење за Косово. Покушаји да се проблем скине са дневног реда тако што ће се Косову дати независност су опасни, јер таква одлука може да створи нове потенцијалне проблеме и конфликте. Можемо само да се надамо да то неће проћи у Савету безбедности, и да у том смислу неће бити унилатералне акције. Србија је сада на добром путу, преговори о асоцијацији са Европском унијом се не могу више одлагати. Убеђен сам да се проблеми целокупне територије бивше Југославије могу напокон смирити уласком у Европску унију. То је још далеко, али сама перспектива чланства и све неопходне промене за време преговора ће помоћи да се постепено превазиђу последице историјских сукоба. Верујем да ће Србија имати одлучујућу улогу као земља централног Балкана.

Колико је Косово данас питање историје, а колико политике?

– И једно и друго. За Србе и Албанце је углавном питање историје. За многе политичаре у Европи и Америци то представља политику пуну неразумевања, често хипокритичности, уз тенденцију да се што пре ослободу косовског проблема.

Полazeћи од претпоставке да нико није безгрешан, које су највеће грешке и пропусти српске политике данас?

– Шта подразумева српску политику? Ви такође имате разноразне политичаре. Мислим да је за Србију најважније да се превазиђу поделе у оквиру демократских снага и да се усагласите око основног националног интереса. Додуше, иста је ситуација и у многим другим земљама, укључујући и Чешку Републику. У демократским земљама многи политичари и њихове партије дају предност својим себичним интересима у односу на интересе државе. Као што је Жан-Пол Јункер рекао: „Сви знамо шта треба да се уради, али не знамо како да будемо поново изабрани ако то успемо да урадимо.“

Због својих уверења у младости сте били и у затвору. Сада, на почетку новог века и новог миленијума, шта је то за шта мислите да се још увек вреди борити?

– Смислена је борба за слободу и демократију, јер је људско достојанство непрекидни процес. Детаљи и околности се мењају, али нове опасности увек израњају.

Србија је кључна земља за решавање проблема на Балкану, али и за интеграцију у европски пројекат – рекли сте на додели награде у Београду. Хоће ли Србија коначно добити заслужену подршку Европе?

– Као што рекох, расположење се мења. Подршка Србији у Европској унији је једна од тачака коју подржава целокупни политички круг Чешке. Припреме за укључење југоисточне Европе у Европску унију један је од приоритета чешког председавања у 2009. години.

Уколико оптимизам није последица недостатка информација, нити неког дефекта у мозгу, већ једноставно – стратегија успеха, мислите ли да ће Срби умети да буду оптимисти?

– Ако прихватите да је оптимизам стратегија успеха, онда немате другу могућност него да будете оптимисти. Може се чак и рећи да оптимизам произилази из воље, али и из тешког рада.

Мислим и да нас то у шта верујемо, прилично одређује као људе. Шта је то у шта Ви, после девалвације многих вредности, успевате да верујете?

– Верујем у личну слободу као предуслов за личну одговорност. Такав однос се најчешће заснива на образовању, солидарности са другима, интересовању за оно чиме се бавите, и на покушају да живите у истини, знајући добро колико вам је ограничена могућност да разумете све њене аспекте. ■

Драгана МАРКОВИЋ